

TRIDIUM CHRYSYTA UKRZYŻOWANEGO, POGRZEBANEGO I ZMARTWYCHWSTAŁEGO

Mijające dni Wielkiego Postu coraz bardziej przybliżają nas do *Triduum Paschalnego* - Misterium Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Pascha Jezusa stanowi istotę chrześcijaństwa i tylko ona pozwala rozpoznać prawdziwą tożsamość chrześcijanina. *Triduum Paschalne to jedno wielkie święto, trwające trzy dni.* Przez długie wieki sens tych dni był przesłonięty, nie do końca rozumiany i doceniany. Wciąż funkcjonują tradycje, które nie oddają treści teologicznej Świąt Paschalnych lub rozmazują ich prawdziwe znaczenie. Reforma, która została przeprowadzona ponad 50 lat temu za pontyfikatu Piusa XII miała na celu odnowić liturgię Triduum i przypomnieć jego znaczenie, przywrócić czytelność znaków tak, żeby wierni mogli poprzez uczestnictwo we wszystkich obrzędach głębiej żyć tajemnicą Paschy. Tradycyjna pobożność tak mocno zakorzeniona w wielu umysłach i sercach wciąż zamyka drogę do świadomego i owocnego przeżycia Paschy.

Każdy oczekujący chrześcijanin chciałby ten wyjątkowy i niepowtarzalny czas przeżyć w głębokiej więzi z Chrystusem, dlatego warto powrócić i na nowo odczytać treści tych świętych dni, ich symbolikę i znaczenie. W oparciu o dokumenty Kościoła, głównie „List ogólny Kongregacji Kultu Bożego o przygotowaniu i obchodzeniu Świąt Paschalnych” z 16 stycznia 1988 roku nieco... odkryjemy liturgię tych Świąt nad Świątami.

Triduum Paschalne *rozpoczyna się w Wielki Czwartek Mszą Wieczery Pańskiej, a kończy nie-sporami w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego.* Jest to „czas

poza czasem”, czas wyjęty z całego roku, jedno wielkie święto, trwające trzy dni. Warto zauważyć, że liturgia Wielkiego Czwartku rozpoczyna się znakiem krzyża ale nie kończy błogosławieństwem, natomiast liturgia Wielkiego Piątku nie zaczyna się znakiem krzyża, jest kontynuacją Mszy Wieczery Pańskiej. Zatem choć Triduum składa się z trzech dni, a każdy z nich ma inny charakter i świętujemy go w odmienny sposób, to jednak *mamy do czynienia z jedną uroczystością – jedną tajemnicą: męką, śmiercią i zmartwychwstaniem naszego Pana. Nie wolno nam rozdzielać tych wydarzeń.* Wciąż błędnie oddziela się jak gdyby część bolesną od części radosnej tej tajemnicy. Należy sobie uświadomić, że *krzyż Chrystusa jest krzyżem chwalebnym, że Jezus już zwyciężył w momencie swojej śmierci, a nie dopiero w momencie zmartwychwstania.* Przez długi czas liturgia sprawowana była rano i mało kto rozumiał jej sens, kładziono akcent na zmartwychwstanie Chrystusa, oddzielając je od męki i śmierci. Nie wolno nam rozdzielać tych wydarzeń, stanowią one jedną tajemnicę zbawczą i od początku do końca uroczystość ma wybitnie podniosły charakter. Już najwyższy czas, by tym się przejąć i zmienić stare schematy.

Wielki Czwartek

Msza Wieczery Pańskiej rozpoczyna Święte Triduum Paschalne. To jest *jedyna Eucharystia odprawiana tego dnia.* Uobecnia ona Ostatnią Wieczerzę, kiedy to Pan Jezus, tej nocy, której był wydany, ofiarował Bogu Ojcu pod postaciami chleba i wina swoje ciało i

swoją krew, dał Apostołom do spożycia oraz im i ich następcom w kapłaństwie nakazał, aby je ofiarowali. Ważne i typowe dla niej znaki to:

1. *Opróżnianie tabernakulów* w kościołach przed liturgią (*wierni spożywają ciało przeistoczone z tej ofiary w której uczestniczą*). To także przypomnienie, że gdyby ta liturgia Wieczery Pańskiej nie została odprawiona, nie mielibyśmy Najświętszego Sakramentu na całym świecie.

2. Liturgia przypomina, że nie uczestniczymy tylko w pamiętce, ale realnie w wydarzeniu, podczas konsekracji *padają słowa* niezwykle przejmujące: „*w dzień przed męką TO JEST DZISIAJ*”. W tym momencie uobecnia się rzeczywistość bezkrwawa ofiara Chrystusa, ta sama, która miała miejsce w historii.

3. Odbywa się *obrzęd umycia nóg kilku mężczyznom* (w naszej

my krzyż i trwamy z rodziną przy Ukrzyżowanym. Idealnie byłoby, gdyby ten dzień był ustawowo dniem wolnym od pracy, wtedy wszyscy moglibyśmy uczestniczyć w odmawianiu Liturgii Godzin czyli Breviarza razem z całą wspólnotą parafialną. Są tacy, którzy tego dnia po prostu biorą urlop, by móc całkowicie w spokoju kontemplować największe tajemnice. **Wyjątkową godziną w tym dniu jest godzina 15.00 bo wtedy umarł Zbawiciel.** Ale charakter tego dnia to nie smutek czy żałoba. **Powinniśmy koncentrować się nie tyle na cierpieniu, ile na miłości.** W Wielki Piątek świętujemy zwycięstwo Pana - ornat ma kolor czerwony. To znak zwycięstwa i chwały.

Liturgia wieczorna w kościele jakby się nie rozpoczyna (nie ma znaku krzyża, a kapłan jest ubrany jak do odprawiania Eucharystii) i kontynuuje modlitwę, która trwała przez cały dzień. Krzyż jest przesłonięty zasłoną. Kapłan pada na twarz, jest to gest największego uniżenia przed tajemnicą krzyża. Wszyscy obecni w kościele klękają. Ta chwila modlitewnej ciszy uświadamia nam, że wchodzimy w tajemnicę, która nas nieskończenie przerasta, wobec której brakuje słów.

wspólnocie również) który ma w sobie coś do głębi wstrząsającego, **odstania czułość i pokorę miłości Syna Bożego.**

4. **Przeniesienie Najświętszego Sakramentu do Ciemnicy** - kaplicy przechowania - ukazuje równocześnie sens adoracji

5. **Obnażenie ołtarza** – znak bardzo istotny i symboliczny, a **oznacza obnażenie z szat Pana Jezusa** lub rozproszenie uczniów, powinien być bardzo wyraziście wykonany.

Po Mszy Wieczerzy Pańskiej rozpoczyna się adoracja (jednak Najświętszy Sakrament nie jest wystawiony lecz uroczyście przechowywany – rozpoczął się już dzień Męki Pańskiej). Pan Jezus w tę noc modlił się w Ogrójcu i wyrzucał Apostołom, że śpią, zamiast z Nim czuwać, potem był w więzieniu i na pewno też nie spał. Starajmy się więc czuwać razem z Chrystusem, zmagającym się z ludzkim lękiem przed bólem i śmiercią. **Adoracja jest wyrazem naszej wdzięczności za Eucharystię.** Rozpoczyna się **post, który powinien trwać aż do nocy paschalnej.**

Wielkoczwartkowa liturgia ma nas wyrwać z uśpienia, pobudzić do zadziwienia Bogiem, który przychodzi do nas w znaku pokarmu i napoju. Tak bardzo chce żyć w nas.

Wielki Piątek

Wielki Piątek jest dniem męki i śmierci naszego Zbawiciela. Chrześcijanie zachowują ścisły post. **Post paschalny w Wielki Piątek jest święty.** Zgodnie ze starodawną tradycją Kościół pości, bo **został nam zabrany Oblubieniec.** W Wielki Piątek jesteśmy odświętnie ubrani, nawet w naszych domach eksponuje-

Centralny punkt, **Liturgia Męki Pańskiej składa się z następujących elementów: liturgia słowa z opisem Męki Pańskiej, adoracja krzyża, komunie święta.** Po uroczystym odśpiewaniu Męki Pańskiej następuje modlitwa wstawiennicza, w której u stóp krzyża Kościół modli się za cały świat. **Modlitwa wiernych, tak rozbudowana w tym dniu, podkreśla powszechne kapłaństwo wiernych.**

Istotny moment w wielkopiątkowej liturgii to odsłonięcie krzyża i następująca po nim adoracja. **Krzyż jest odstaniany, bo jest to tajemnica do której możemy się zbliżyć, którą możemy kontemplować ale, której nigdy do końca nie pojmiemy.** Krzyż Jezusa to droga, brama do nieba. Krzyż to cierpienie, na-

pomina Mszę, w której śmierć Jezusa zastępuje niejako moment przeistoczenia. Po uczcie eucharystycznej, gdy spożywalimy owoce drzewa krzyża, następuje ponowne przeniesienie Najświętszego Sakramentu do kaplicy adoracji, w pobożności polskiej używamy określenia „Boży Grób” lub „Grób Pański” choć Ojcowie Kościoła mówią o „łożnicy”, w której Pan Jezus odpoczywa po swoim zwycięstwie.

Po liturgii Wielkiego Piątku rozpoczyna się „*wielka cisza*”- szabat. *Pan odpoczywa po wykonaniu dzieła.*

sze codzienne problemy, zmagania, trudności, niepowodzenia, które przyjęte z miłością stają się łaską, pokarmem miłości, drabiną do nieba. *Do adoracji używa się tylko jednego krzyża, wymaga tego prawdziwość znaku.* Osobista adoracja jest najpoważniejszym elementem w tym obrzędzie, każdy wierny bez pośpiechu podchodząc do krzyża oddaje cześć Chrystusowi - Miłości Ukrzyżowanej.

Po adoracji następuje komunia święta, spożywamy Ciało Pańskie przeistoczone na Mszy Wieczery. Zresztą Liturgia Wielkiego Piątku bardzo przy-

Wielka Sobota

W Wielką Sobotę Kościół trwa przy Grobie Pańskim, *rozważając Mękę i Śmierć Chrystusa* oraz Jego *zstąpienie do otchłani*, a także w modlitwie i poście oczekuje na Jego zmartwychwstanie. W tym dniu *Kościół powstrzymuje się od sprawowania Eucharystii*. Wierni włączają się w przeżywanie liturgii poprzez uczestnictwo w odmawianiu Breviarza. W Kościele niewiele się dzieje, istnieje tylko modlitwa, kontemplacja i cisza. Cały Kościół trwa w milczeniu ze swoim Panem. Treścią tego dnia jest wielki i święty szabat Syna Bożego.

Szabat był odpoczynkiem po dziele stworzenia, a Chrystus odpoczywał po dziele zbawienia. W Wielką Sobotę jesteśmy z Chrystusem w grobie, ale nie jest to dzień żałoby i smutku, ponieważ patrzymy z perspektywy zmartwychwstania. Sobota jest dniem, w którym **Ziarno obumiera, a zarazem w ciszy zaczyna kiełkować do nowego życia.**

W Wielką Sobotę wspominamy też zstąpienie Jezusa do otchłani. Tak często powtarzamy w wyznaniu wiary „zstąpił do piekieł”, nie zdając sobie sprawy, co to naprawdę oznacza. **Chrystus udał się tam do otchłani, piekieł, krainy umarłych, aby ogłosić Dobrą Nowinę tym sprawiedliwym, którzy go wyprzedzili.**

W tradycji polskiej tego dnia święci się pokarmy, zwyczaj ten niestety nie wiadomo dlaczego urósł do rangi wielkiego religijnego wydarzenia, które często wprowadza zgiełk do naszych kościołów. Dlatego pokarmy święci się poza kościołem, ażeby uszanować ciszę tego dnia. Wszystkie inne czynności wykonywane w naszych domach powinnyśmy ograniczyć do minimum, by całym sobą wejść w sobotnią ciszę.

Wigilia Paschalna - Wielka Noc

Szczytem Świętego Triduum Paschalnego jest Wigilia Paschalna - Wielka Noc. Świadomość doniosłości tej Nocy jest często bardzo nikła. Święta Wielkanocne dla wielu chrześcijan kojarzą się nadal z porankiem w Wielką Niedzielę. Tymczasem noc jest wtedy, gdy słońce zajdzie, a jeszcze nie wzejdzie i właśnie w tym czasie sprawujemy liturgię Wigilii Paschalnej. W Mszałe jest napisane czerwonym drukiem, że **nie wolno sprawować liturgii Wigilii Paschalnej przed zachodem słońca.**

W tym znaku streszcza się prawda, że życie chrześcijańskie jest ciągle na styku nocy z dniem, grzechu ze świętością. Jest ciągłym przechodzeniem - paschą - od grze-

chu do świętości. W tym czasie chrześcijanie nie śpią, lecz czuwają. **Jest to noc czuwania.** Czuwanie było zawsze obecne we wspólnotach chrześcijańskich. Pierwsi chrześcijanie na pamiątkę zmartwychwstania Pana czuwali w każdą noc z soboty na niedzielę. Czuwanie jest zapowiedzią ósmego dnia - dnia Paruzji czyli powtórnego przyjścia Chrystusa na ziemię. Przekonanie starochrześcijańskie mówi, że powtórne przyjście Pana będzie miało miejsce właśnie w tę Noc Zmartwychwstania. **Pan zawsze przychodzi nocą, żeby wyzwolić nas z ciemności.** Nocne czuwanie jest także wyrazem czujności chrześcijanina, będącej naturalnym następstwem wiary - oznacza gotowość na prze-

ście Pana. Tę noc spędzamy na czuwaniu, ponieważ Pan zmartwychwstał w swoim ciele i zapoczątkował dla nas to życie, w którym nie ma już śmierci ani snu. Noc Zmartwychwstania jest zapowiedzią nieba. Nie śpijmy, na czuwaniu będzie polegała nasza wieczność, która jest ciągłym, świadomym i pełnym istnieniem.

Wigilia Paschalna składa się z czterech części:

1. **Liturgia Światła**
2. **Liturgia Słowa**
3. **Liturgia chrztu**
4. **Liturgia Eucharystii**

LITURGIA ŚWIATŁA - POŚWIĘCENIE OGNI

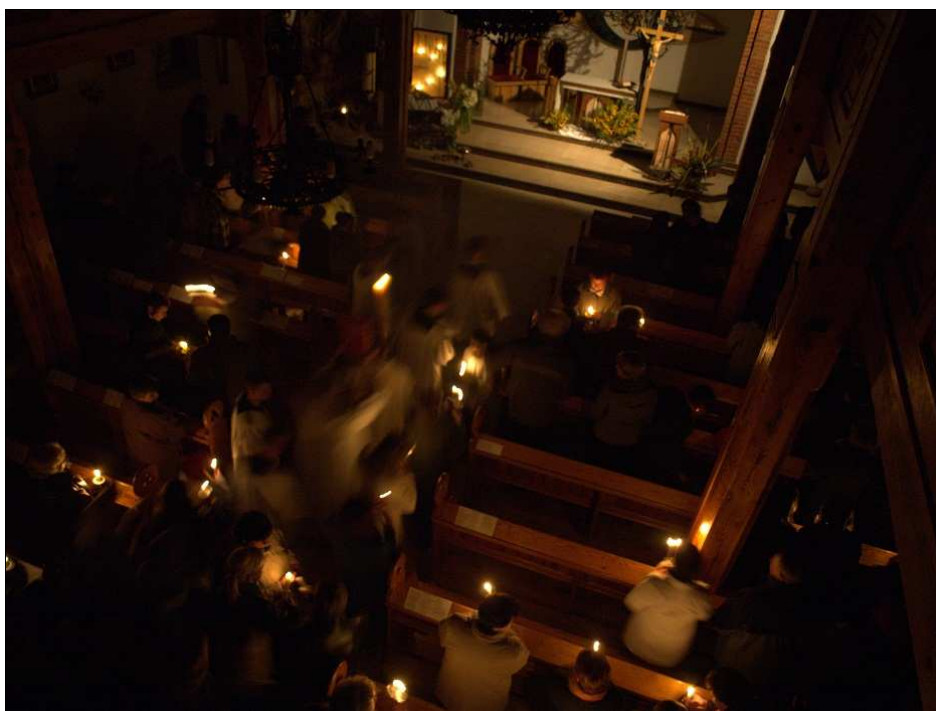
Na początku *gromadzimy się przy przygotowanym ognisku w celu pobłogosławienia nowego ognia*. Jego płomień powinien być taki, aby rzeczywiście mógł rozproszyć ciemności i noc rozjaśnić. Duże znaczenie w tym obrzędzie ma zestawienie ciemności i światła. Ciemność musi być tłem dla liturgii paschalnej. Ciemność jest symbolem śmierci, pod osłoną nocy uaktywniają się siły zła, w ciemności kolory tracą swoją wyrazistość, zacierają się kształty, zamiera życie. Warto poczynić wysiłki, aby ten znak ciemności był czytelny. Można nawet poprosić elektrownię o wyłączenie na kilka chwil światła wokół, aby lepiej *poczuć ciemność*. Trwając przez dłuższą chwilę w ciemności możemy fizycznie doświadczyć z czego wyprowadził nas Chrystus.

Następnie Światło Chrystusa wkracza w życie, by rozproszyć ciemności. W historii zbawienia światło towarzyszy ukazywaniu się Boga (krzak gorejący, słup ognia, który prowadził Izraelitów). Dlatego ogień ma być wielki - słup

ognia. *Od ogniska zapalamy świecę paschalną*. Światłość oznacza Boga Ojca, który wskrzesza swojego Syna - dlatego symbolem Chrystusa zmartwychwstałego jest paschał. Świeca paschalna, która ze względu na prawdziwość znaku winna być odlana z wosku, corocznie nowa, jedna, zwyczajnej wielkości. Wosk, który jest owocem dziewiczej pracy pszczoły, oznacza ludzką naturę Jezusa, wziętą z dziewicy Maryi. Knot wskazuje na duszę, a światło na boskość Jezusa. *Zapalony paschał jest niesiony na*

przedzie procesji przez prezbitera i prowadzi wiernych niczym słup ognisty Izraelitów. Idąc za Chrystusem mamy światło i dlatego *przy drugim wezwaniu „Światło Chrystusa” zapalamy nasze świece od paschału*. *Jest to znak, że życie Boże udziela się nam przez Chrystusa*, sami nie mamy zdolności świecić, a poza Chrystusem jest ciemność. Wszyscy już z zapalonymi świecami *wstuchujemy się w Orędzie Wielkanocne: „To jest ta noc!”* - ponieważ w niej aktualizują się wszystkie wydarzenia zbaw-

cze przeszłości. To *wszystko co za- której słyszemy, że Chrystus powiadali prorocy, dopełniło się w prawdziwie zmartwychwstał!* *Chrystusie*, w Jego śmierci i zmartwychwstaniu.

LITURGIA SŁOWA

LITURGIA CHRZCIELNA

ment chrztu, który mocą Jego śmierci i zmartwychwstania gładzi grzech i daje nowe życie. Woda to symbol życia i śmierci. Wody potopu uśmierciły grzeszną ludzkość, ale też uratowały Noego i

Liturgia Słowa to jakby ciąg dalszy „liturgii światła”, *teraz światło przychodzi w postaci słów Boga, słów Chrystusa, rozpraszających mrok umysłu i rozświetlających drogę* - pokazuje punkt wyjścia, drogę przejścia i punkt dojścia, do którego wszyscy zmierzamy. Tak więc czytania są światłością! Siedem czytań ze Starego Testamentu i dwa czytania z Nowego Testamentu (nadużyciem jest zmniejszanie liczby czytań). Lekcja Słowa Bożego stanowi podstawową część Wigilii Paschalnej. *To naśladowanie samego Chrystusa, który uczniom idącym do Emaus wyjaśniał Pisma.* To lekcja czytania symboli. Teksty czytań tak są ułożone, aby widać w nich było *Boży plan zbawienia.* Czytania wieńczy *Ewangelia, w*

Na Liturgię chrzcielną składają się następujące cztery elementy:

Litania do Wszystkich Świętych

Jest to szczególne wyznanie wiary w obcowanie świętych. *Kościół widzialny łączy się w tej modlitwie z Kościołem niewidzialnym*, by tej nocy szczególnie oddawać cześć zmartwychwstałemu Panu.

Błogosławieństwo wody chrzcielnej

Tak jak wcześniej symbol ognia, tak teraz *znak wody, to skrót Objawienia*, to inny sposób ujęcia tego misterium, o którym była mowa w ośmiu czytaniach. Światło Chrystusa rozprasza ciemności grzechu - woda wskazuje na sakra-

jego rodzinę. *Przy chrzcie woda jest symbolem śmierci starego człowieka, ale z tej samej wody rodzi się nowy człowiek - chrześcijanin.* Na znak nowego życia zakłada się białe szaty.

Chrzest i odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych

Centrum naszej Paschy z Chrystusem: *Zanurzamy się w śmierć Pana świadomie*, wchodzimy w wody chrztu z tym, co również jest naszą śmiercią, aby Pan przemienił to w nowe życie, *aby dokonał w nas cudu zmartwychwstania.* Z tajemnicą chrztu jest związane wyznanie wiary, stanowi jego integralną część. To co raz dokonało się w chrzcie w sposób sakramentalny, przez różne wydarzenia Bóg będzie powtarzał w na-

szym życiu. Wtedy konieczne jest wyznanie wiary. Bóg będzie nas wprowadzał w sadzawkę chrzcielną ilekroć zanurzymy się w śmierć przez cierpienie, choroby, trudne wydarzenia, w Chrystusie powstaniami do nowego życia. Nasza postawa wielbiąca Jezusa nawet w naszej śmierci, będzie świadectwem, najdoskonalszym wyznaniem wiary, że **uwierzyliśmy obietnicy Boga, że „choćbym umarł, żyć będę”**. W ten sposób chrzest i wyznanie wiary staje się centrum nocy paschalnej, **realnie dokonuje się również nasza osobista pascha.**

LITURGIA EUCHARYSTYCZNA

Ostatnią częścią Liturgii Wigilii Paschalnej jest **Liturgia Eucharystyczna**. Nie jest to, jak się zdaje niektórym, Msza święta Wielkiej Soboty, lecz pierwsza Msza święta - Eucharystia - **Niedzieli Zmartwychwstania!** Po liturgii Wigilii Paschalnej następuje **procesja rezurekcyjna z Najświętszym Sakramentem**, która jest uroczystym ogłoszeniem zmartwychwstania Chrystusa i wezwaniem całego stworzenia do udziału w triumfie Zmartwychwstałego. Wychodząc poza bramy kościoła **wierzący ogłaszają, że Chrystus zmartwychwstał, często budząc tych, co święta dopiero rozpoczną.** Po zakończeniu liturgii przechodzimy na śniadanie wielkanocne, agapę, która w swym charakterze jest przedłużeniem liturgii. Nie tylko zaspakajamy głód, lecz w **miłości braterskiej doświadczamy obecności Chrystusa**. Zmartwychwstały objawia się podczas posiłku uczniom w Emaus - „**Agapa**” wielkanocna jest zatem **znakiem zmartwychwstania i życia.**

Gdy noc zmartwychwstania mija, zaczyna się Wielka Niedziela. Po niej następuje osiem dni

świętecznych tzw. oktawa. Poniedziałek Wielkanocny niczym nie różni się od pozostałych dni w oktawie. Od Niedzieli aż do Zesłania Ducha Świętego mamy pięćdziesiąt dni wielkanocnych, bo święto to dopełnia Paschę.

Świętujmy zatem Paschę, Jezus sam zaprasza na ucztę, zaprasza na świętowanie. Świętowanie wymaga czasu, w sensie daru z czasu. Nie możemy z niecierpliwością patrzeć na zegarek. Musimy a **na te gody Baranka zaprasza** hojnie Bogu czas ofiarować: po-

nieważ to On jest Panem czasu, trzeba **mieć czas na czas dla Boga** - Tej nocy nie wolno nam się śpieszyć.

Święto tylko wtedy jest świętem, jeśli różni się od codzienności; świętowanie ma charakter szczególny, co często zewnętrznie podkreśla wystrój wnętrza i ubiór. Ubieramy się więc odświętnie podkreślając weselny charakter tej uroczystości. Pascha jest weselem, **na te gody Baranka zaprasza sam Bóg.**

